

Iró-déé yíková-djé ferii-déé fatuma lizú

Kabaaziya

Á djógbóó sísti iró-déé kezémbiídi tjaarée né déé tilú tidamáána uráa na bedée yíková djéyi-déyi ndi tidéndem né kééna iró-déé idi yuú, na toovonúm, na feezure dudu dée yuú,

Á djógbóó sísti iró-déé yíková-déé sóónáa na kpeenáa weeyéle yóóni wóogóná uráa-déé laakári kusí bika dudu iiyéle uráa-déé lomaazé waabísti wenbí buté bilá boyuú dúúlinya wenkí kidaá uráa wónyuu dáámá bánmáti káma balú fitína na kadamboróti-daá né,

Á djógbóó sísti bigéé dóóle ge yíková-déé kujúú dunáa ifére uráa-déé yíková káma bíkábísti iró dóóle isi ikpóóná dóni iyoona iró-déé imuulidé na idéé yomti,

Á djógbóó sísti bumóóna dísuná wenbí buté bilá téédwá-déé djóndíre-tám itási bonyóózi né,

Á djógbóó sísti téédwá-déé mará baanmáa tákaradja balizí ti fatuma sísti bánzináa uráa-déé yíková tjaarée né, na iró-déé kezénbiídi, na iró-déé girímá, na aláa na abaaláa-déé yíková-déé djéyi-déyi lám, bika dudu bazujée sísti bánzináa uráa-déé buzán-daá bodé na bonyóózi uráa-déé cawure feezure-daá,

Á djógbóó sísti téédwá tunmáa tákaradja kina djé né na téédwá-déé bowóde bányaá de sísti Nations Unies waazím sísti bánzináa wenbí buté bilá uráa dúúlinya ríña-daá ifa uráa-déé yíková na bedée feezure girímá,

Á djógbóó sísti yíková tum na feezuré tum tidée bala ti kódomóu kééna wenbí bítebilá baa weení ikpóó ti yíni né,

Wenbá ríña bójóo banmáa bowóti tina né

baazú sísti: dúúlinya ríña bowóti tina tidamáána uráa-déé yíková kééna kpínje wendé uráa ríña na téédwá ríña waalá tilasi isi bofu né káma uró baa weení na zamóo baa wenkí baanú bowóti tina né bala konkári basuná balizí fatuma yíková tum na feezure na wilú yáa bedée bíya ketí-daá, bika bulá tilasi dudu bacáaru badí defee-defee bedée téedi-daá yáa dúúlinya ríña-daá beyéle uráa itilí bika bofu ye djéyi-déyi-daá baa lénle, téédwá wentí tuva bowótwá tina toovonúm né tidaá na téédwá wentí tawe tidézi né.

Wéde kaqaa-ndé

Bánloróu uró baa weení na kezénbiídi ge bika bedée djóózi na yíková kegée djéyi-déyi ge. Bowená laakári na uróti bika bubóózi bóóóná damá koobire cawure.

Wéde 2

Báa weení wánbuzí idɛɛzúná yíkowá na kezénbíidi tɔwe bɔwóti tina ti-daá né, bidakéena taazí bidamáána tanó yáa aló yáa abaaló yáa konum yáa aqíini yáa kowurodóm-dée lomaazé yáa cɔwore-daá yáa uró-dée arizikí yáa idée lurúo-jó yáa yáásí báa wenkí-daá.

Bika dɔdɔ, bidalá kamaata taazíti ɔ́ɔ́ tээ́di mará-dée cɔwore-daá, yáa tóm fúúdi-dée cɔwore yáa tээ́di na tээ́diwá-dée d́amá-daá sɔ́-dée cɔwore yáa tээ́di wentí-daá uró waagálúina né. Báa bulá sisi tээ́di tuń tiyyuú tidi yáa tɔwe natírí-dɛɛzi né, tidayúuta tidi yáa tээ́di natírí wénbɛemí korɔɔzi.

Wéde 3

lró báa weení wena yíko idí idée dúúlunya, kezénbíidi na beféré idée alaafiya cɔwore.

Wéde 4

Bádángbáa naáru yomti yáa bɔwotá lám. Beegízi kpataa yomti na yomáa-dée yám.

Wéde 5

Badánlám naáru dɛciridi yáa banáazi yi yáa balá yi wenbí bidamɔɔná balá uró né yáa banmúzi yi.

Wéde 6

lró báa weení wená yíko batlí idée uróti na idée tilastwá báa lénle.

Wéde 7

lráa ríja kée d́eyí-d́eyí ge mará-jó bidakéena taazí na bínbɔɔzi bekéti uráa d́eyí-d́eyí bidakéena taazí yáa na wenbí biyaavóo mará awe bɔwóti tina tidaá né.

Wéde 8

lró báa weení wena yíko iyéle bɔnyóɔzi bafúu idée tóm tээ́di-dée tómvuuraá-jó abigée si boomúúli yi belée idée yíkowá wentí mará waava yi.

Wéde 9

Bedengbím naáru bɔto yáa balúzi yi tээ́di bidakéena seríya nakíru.

Wéde 10

lró báa weení wená yíko tómvuoráa bōwe badí né yáá gómínanti unú idée tóm. Bika balá wenbí wánjáadi né d̄éyí-d̄éyí-daá yáá zamō-daá. Bilé bunáa s̄isi babízi betisi becélé yi idée yíková yáá wenbí bulá idée t̄ilasi né yáá wenbí b̄inbuzi bulízi yi tóm-daá né.

Wéd̄e 11

1. B̄id̄ob̄ózi bakpa lró báa weení ge boobuuná tóm b̄idamáana kideevéeniti-d̄ée lám né, háli bafuoná yi bulá d̄acurí-curí s̄isi waalá wenbí b̄ómbuunáa yi né.

2. B̄id̄ob̄ózi bakpa naáru s̄isi waalá bideevé bika sáati wenkí b̄id̄ée lakási waalá né, téedi yáá d̄úúlinya yíko d̄ináa b̄éena s̄isi b̄idakée bideevé. B̄id̄ob̄ózi d̄ud̄o bam̄li ungbam̄ú b̄ic̄ezí mará weená baazí zaamáani wenkí waayísi né.

Wéd̄e 12

B̄id̄ob̄ózi naáru is̄úu ir̄owó, yáá ilé idée koobíre yáá ilé idée d̄áana yáá ilé id̄ond̄ináa-d̄ée tóm-daá na iwenbiré s̄oolím yáá ilá wenbí bité b̄if̄or̄osi ir̄owó yáá bitisi ilé né. lró báa weení wená yíko mará if̄ere r̄ozí na b̄id̄ée k̄or̄om̄oto na wenbí si b̄if̄or̄osi yi né.

Wéd̄e 13

1. lró báa weení wená yíko ikili yáá ilízi l̄enlé izoolée suc̄óo idée laad̄oo-ro né.

2. lró báa weení wená yíko ilí laad̄oo báa wenká-daá bikpedina idée laad̄oo bika ikábisi kadaá d̄ud̄o.

Wéd̄e 14

1. lró báa weení á biḡée si balá yi decirid̄i, iwená yíko icáa bika iyuú yaaj̄ozid̄é laadási suganáa-daá.

2. lraa wenbá baajáa baranáa tóm yáá badanom ná b̄owód̄e baayáad̄e s̄isi Nations Unies né-d̄ée mará yáá wenbí bánjáadi né t̄om̄oná boyuú yíková wentí d̄áan̄m̄ati né-d̄ée alibáraka.

Wéd̄e 15

1. lró báa weení wená yíko iyuú idée téed̄ib̄íidi-d̄ée tákaraqá.

2. B̄id̄ob̄ózi bekízi lró tákaraqá fáa wenbiré s̄oolím r̄ozí yáá bekízíyi s̄isi ikékée téed̄ib̄íidi tákaraqá.

Wéd̄e 16

1. Aló na abaaló wenbá baadála sááre né wená yíko bɔkpóo ɔamá budakéena taazí tudamáana tanóo yáá téédí yáá aɔííni. Aló na abaaló wená yíkowá ɔéyí-ɔéyí wenbí bidamáana hiiye yáá kídee ɔwore yáá kídee tarí-daá né.

2. Bigée tɔlasí ge uráa ŋmáti baní ɔamá naaní ná balá hiiye.

3. Koobíre kééna zamóo-daá-dée kpínde wendé ɔjaaree né, bilé burɔzi né, bulá tɔlasí zamóo yáá téédí ifere ɔro.

Wéde 17

1. Bínɔzi uró báa weení ŋó iriké né yáá zamóo-daá né iyuú ɔóo ɔacurí-curí.

2. Bidɔbózi naáru íbé uró-dée ɔacurí-curí.

Wéde 18

Báa weení wená yíko umáazi yáá ikuná laakarí ɔti urɔzi yáá ɔlá ɔdee aɔííni, bilé bigée ná sisi wánbuzí ikée aɔííni á ɔwólee, yáá ɔdee wénbiréfúúle yáá iwíli sisi móo médee aɔííni ndó yáá iwenbiré fúúle. Wenbí buríŋa ɔáadi ɔó né, uró wánbuzí ɔlzi ye fátuma yáá usuná ye ɔti yáá zamóo wíli-daá yáá lám-daá yáá bɔwóti-daá yáá sóózi-dée lám-daá.

Wéde 19

Uró báa weení wená yíko ɔlá bayáana ɔdee lomaazé yáá ŋmáti wentí tiváa yi né, bináa sisi bidabózi uró inyé si ɔlzi ɔdee lomaazé né yáá ɔdee si ɔcaa yáá iyuú laabáaru yáá ɔlá bayáana báa lénlé laabáaru kum yáá lomaazé na níbáani ríŋa kpátáa laabáaru wánbuzí kɔbana kɔtala uró né.

Wéde 20

1. Uró báa weení wená yíko íbó kedíziya zamóo-daá buka ɔɔɔ wéná yíko ɔóo zamóo-daá.

2. Bidɔbózi bamíli naáru nóoni si ísúu bɔwóde naɔéré-daá.

Wéde 21

1. Uró báa weení wená yíko usuná ɔdee téédí-dée ketí yáá tbaná nebere baalzi we zamóo-daá né bidakéena ɔóole.

2. Bimóna téédí bú báa weení, á si bɔkpóo yi tumere ɔdee téédí-daá, bofu mará ɔéyí-ɔéyí íná.

3. Téédi bíya-dée wénbire soólím kéena bedée boyuú téédi-dée ketí-dée kabaaziya, tété tóo ilá qacuri-curi wenkí kulá kamaata baláti fatuma qamá-ro bika bulá dáyí-dáyí-daá yáa mósire-daá yáa níbaáni natiri tudamáana tina né na wenbí bitebilá tété dáyí-dáyí-daá waalá kamaata kiwili wenbire soólím kuñ.

Wéde 22

lró baa weení iwe iraa-daá né wená yiko iraa wenba badaa iwe né befére iroozi. Bulá tilasi ibiizi iyuú ariziki, zamoo na taadewa dee yiko wenti tudamáana idée iróti né na iditija idée biizán-daá bodé ; buluná téédi-daá-dée kookari na idée dүүлinya-dée cowore bidamáana téédi-dée yikowá né.

Wéde 23

1. Binboozí iró baa weení ilá tumere yaa iditija ilizi idée tumere dáyí-dáyí-daá kama bikalá icoo bika tumere féyi.

2. Bimóna baríja bowená feriti dáyí-dáyí á bigée baalá tumere bidakéena tarí.

3. Weení iruja wánlám tumere né, bulá tilasi iyuu feriti dáyí-dáyí nde wenbí bite bulá ibéemi idée koobire dáyí-dáyí-daá né yaa wenbí ríja binbuzi bifere boroozi né.

4. lró baa weení wená yiko isoo bowode yaa isuná bowode wenbí bite bulá boyoo befére badí boroozi né.

Wéde 24

lró baa weení wená yiko iyuu feezire yaa amoozé yaa befére yi tumere-dée leerí-dée feriti dáyí-dáyí nde yaa tumere-daá-dée níbaawo soloo-dée yiko.

Wéde 25

1. lró baa weení wená yiko idi butálayi na bifere idée alaaftiya-ro yaa idée alaaftiya cowore una igoobire wenbí bulá bí kidiim yaa kúsúudi yaa yaadoodé yaa idée alaaftiya beemi na idée zamoo-daá cowoo. Binboozí beferé iroozi á bigée idoyuúta tumere yaa kudóm wáagba-yi yaa igée madaftiya yaa weení idxeló yaa iwaaló waazi né yaa weení waalá kóbóni yaa weení weebédi idée árisiki né bidakéena izoolím.

2. Wenba béwe luroo-dée saati-daá né na bíya kumúwaa wená yiko basuná wé. Bú baa weení baaloro-yi hiiye-daá yaa hiiye wóro né móona befére baríja boro.

Wéde 26

1. Binboozí baa weení icaa tilí. Tilí caadi waalá tilasi kulá faala. Baa tilí caadi ríja talá faala, bulá tilasi bíya kumúwaa dénghi ilá faala. Bíya kumúwaa-dée wliú kée dóole

ge. izámósi-dée tǎlú cáádi waalá tǎlasí báa weení ibó ulá kǐ. Bínbɔɔzǐ bú báa weení ɪbíizǐ ɪbó lɔwɔ-lɔwɔ nígǐ á bigéé weedǐ iyuú wenbí bínbɔɔzǐ né.

2. Tǎlú cáádi waalá tǎlasí bika kiyéle báa weení ɪcɔɔ dǔúlinya-daá iyuú ɪdǐ bika kiyéle uráa rǐɲa ɪtlǐ dǎmá-dée yǐkowá-dée gírímá na bedéé kezénbíídi tǐjaaréé né. Bínbɔɔzǐ kǐsǐná wenbí bɪdamáána uráa-dée baɲmáti banú dǎmá né, na bedéé dǎmá cém, na nyɔɔzǐti bɪdamáána téédǐ, bɔwóɔɔwá na aɔǐíniwá-dée dǎmá-daá sɔú na dɔɔɔ kǐsǐná téédǐ-dée bɔwóɔɔ baayáa dɛ sǐsǐ Nations Unies né-dée tumé-dée buzá-daá bode.

3. Caanáa wená yǐko baɔɔ bebiya tǎlú cáádi wenkǐ bɔzɔɔléé né.

Wéɔɔ 27

1. ɪró báa weení wená yǐko ifu uráa wenbá ɪzɔɔléé né, ɪdǐ bedéé núúzi tumére-dée anfaaníwá, bika ɪsǐná-we tǎlú kǐfati-dée cáádi-daá na iyuú bɪdée anfaaníwá.

2. Báa weení wená yǐko bekéti ɪdée kǐpná na ɪdée ɪróti-dée hákiwá bɪdamáána ɪdée kǐpná kǐfala lám, na ɪdée tákaradǎwá waɲmáa né na ɪdée núúzi timére dɔɔɔ.

Wéɔɔ 28

ɪró báa weení wená yǐko iyéle bofu mará nyazi yǐkowá na kezénbíídi tǐwe bɔwóti tǐna tǐ-daá né bɪdamáána zamóɔ yáa dǔúlinya rǐɲa né.

Wéɔɔ 29

1. ɪró báa weení wená wenbí bubóɔzi ulá zamóɔ wenkǐ kǐ-daá ɪdée ceré-céré kɔwe né.

2. Bulá tǎlasí ɪdée yǐkowá-dée fúúle na ɪdée wánnú níni na ɪdée kezénbíídi, ɪtlǐ sǐsǐ bɪdɔmɔɔná ɪfélé téédǐ-dée mará káma báa weení iyuú ɪtlǐ na ɪfa uráa-dée yǐkowá na kezénbíídi-dée gírímá. Na dɔɔɔ, bodúɔ ɪbuzǐ ɪfa téédǐ na ɪró báa weení-dée cɔwore níni gírímá bɪdamáána zamóɔ wenkǐ-daá báa weení wená ɪdǐ né.

3. Bɪdɔmɔɔná yǐkowá na kezénbíídi tumǐ tǐluná tǐndǐ na wenbí laadási-dée bɔwóɔɔ baayáa dɛ sǐsǐ Nations Unies waɲmáa basú ɪsǐ bánɔmnáa tǐro né.

Wéɔɔ 30

Bɪdɔbóɔzi naáru ɪkéezǐ mará ana adée nabóru nyazi wenbí bɪdamáána téédǐ yáa téédǐ kujúɔ dǐnáa yáa ulá wenbí bɪte bunúúdi yǐkowá yáa kezénbíídi-dée tóɔ tǐwe tákaradǎ kǐna kǐ-daá né.